

Дисципліна

Аналіз ризиків в митній справі

Викладач:

Разумей Галина Юріївна,

кандидат наук з державного управління,
помічник ректора

Оцінювання

Відвідування	10 б.
Поточний контроль	15 б.
Практичні заняття	25 б.
Тестування	50 б.
ЗАЛІК/ІСПИТ	100 б.

Аналіз ризиків в митній справі

Основи
ризик-
менеджменту

Основи
митної
діяльності

Зовнішньоекономічна діяльність

Державне управління

Теорія управління ризиками

1. Ризик: поняття та функції

Етимологія слова «ризик»

від давньогрецького ριζιχον – «скеля»

1. Ризик: поняття та функції

ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РИЗИКУ

Класична

- **ризик** як ймовірність збитків від обраного рішення та стратегії діяльності
- *Дж. Мілль і Н. У. Сеніор*

Неокласична

- **ризик** як вимірنا невизначеність
- врахування «схильності до ризику»
- *А. Маршал, А. Пігу, Ф. Найт, Дж. Кейнс*

1. Ризик: поняття та функції

Культурологічна теорія ризику

Ризик як міра небезпек,
природних або створених людиною,
тому, що вона цінує

Складові генерації ризику:

1. Джерело ризику, тобто небезпека
2. Момент прояву небезпеки
3. Ефекти, результати прояву небезпеки
4. Сприйняття ризику та оцінка індивідами
можливих його наслідків

«ланцюг ризику»

Ризик

Ризик як подія

- Ризик – подія або група пов'язаних випадкових подій, що наносять збиток об'єкту, що володіє даним ризиком

Ризик як можливість

- Ризик – це можливість ненастання яких-небудь очікуваних подій, можливість відхилення яких-небудь величин від деяких їх (очікуваних) значень

Ризик як відхилення

- Економічний ризик – це об'єктивно-суб'єктивна категорія у діяльності суб'єктів господарювання, пов'язана з подоланням невизначеності та конфліктності в ситуації неминучого вибору. Вона відображає міру (ступінь) відхилення від цілей, від бажаного (очікуваного) результату, міру невдачі (збитків) з урахуванням впливу керованих і некерованих чинників, прямих та зворотніх зв'язків стосовно об'єкта керування

Ризик як діяльність

- Ризик – це діяльність, пов'язана з подоланням невизначеності в ситуації неминучого вибору, у процесі якої є можливість кількісно і якісно оцінити ймовірність досягнення передбачуваного результату, невдачі та відхилення від цілі

Невизначеність

об'єктивна неможливість отримання абсолютного знання про внутрішні та зовнішні умови функціонування системи, неоднозначність її параметрів тощо

ННН

Недостовірність

Неоднозначність

Невідомість

РИЗИК

Небезпека

Можливість

Вей

Ци

Функції ризику

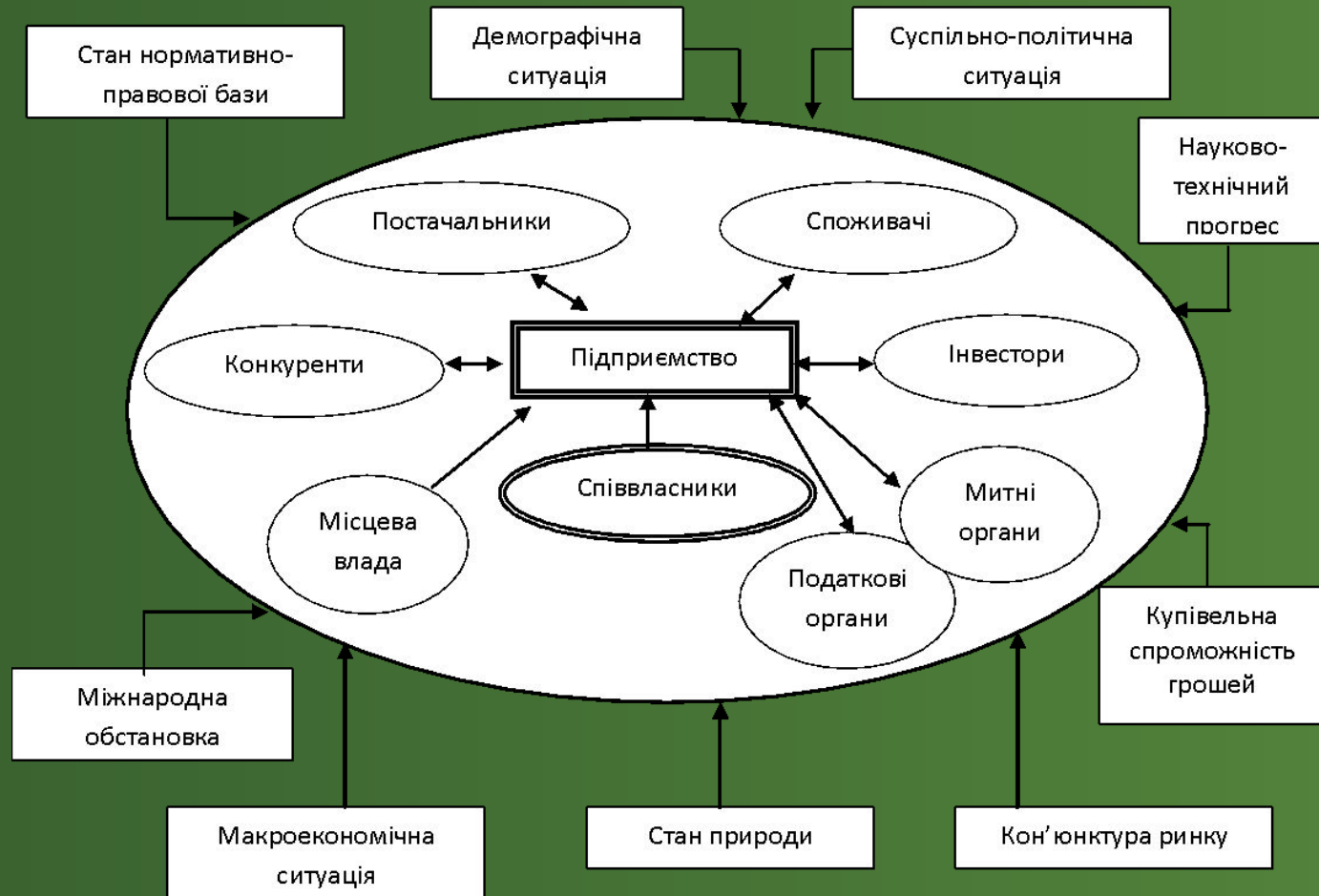
Інноваційна

Регулювальна

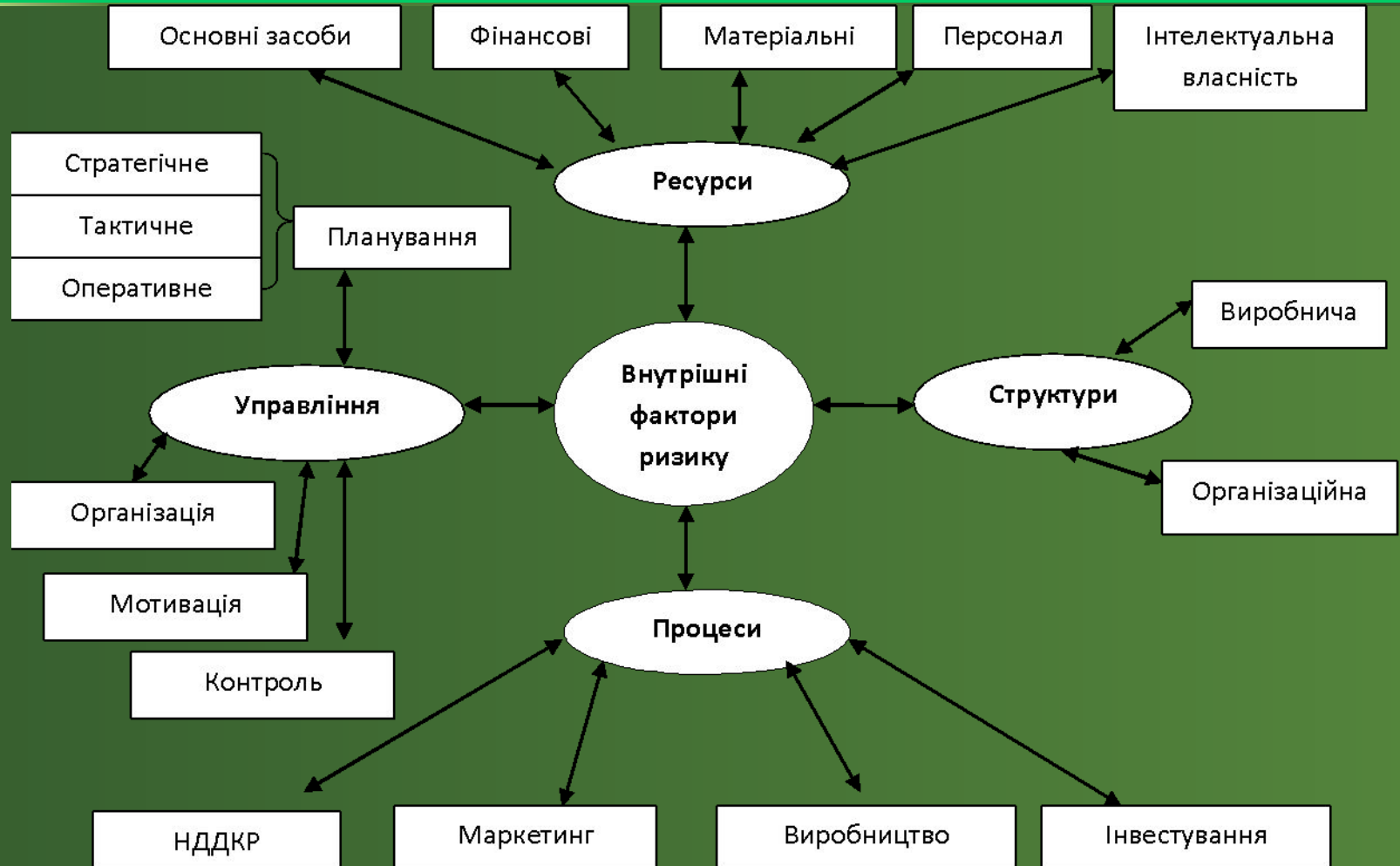
Захисна

Аналітична

Фактори ризику зовнішні

Фактори ризику внутрішні

Фактори ризику

Зовнішні, внутрішні

Об'єктивні, суб'єктивні

Прості, узагальнені

Ризикотвірний
чинник

Ризик

Міжнародна стандартизація ризик-менеджменту

1992 - Комітет спонсорських організацій Комісії Тредвея (COSO, США) стандарт «Внутрішній контроль – Інтегральна структура» («Internal Control – An Integrated Framework, ICIF»)

2004 - новий формат стандарту COSO «Управління ризиками організацій. Інтегрована модель» (Enterprise Risk Management – Integrated Framework, ERM IF)

Управління ризиками організації – це процес, здійснюваний радою директорів, менеджерами та іншими співробітниками, що починається при розробці стратегії та стосується всієї діяльності організації.

Стандарт COSO ERM

Процес управління ризиками

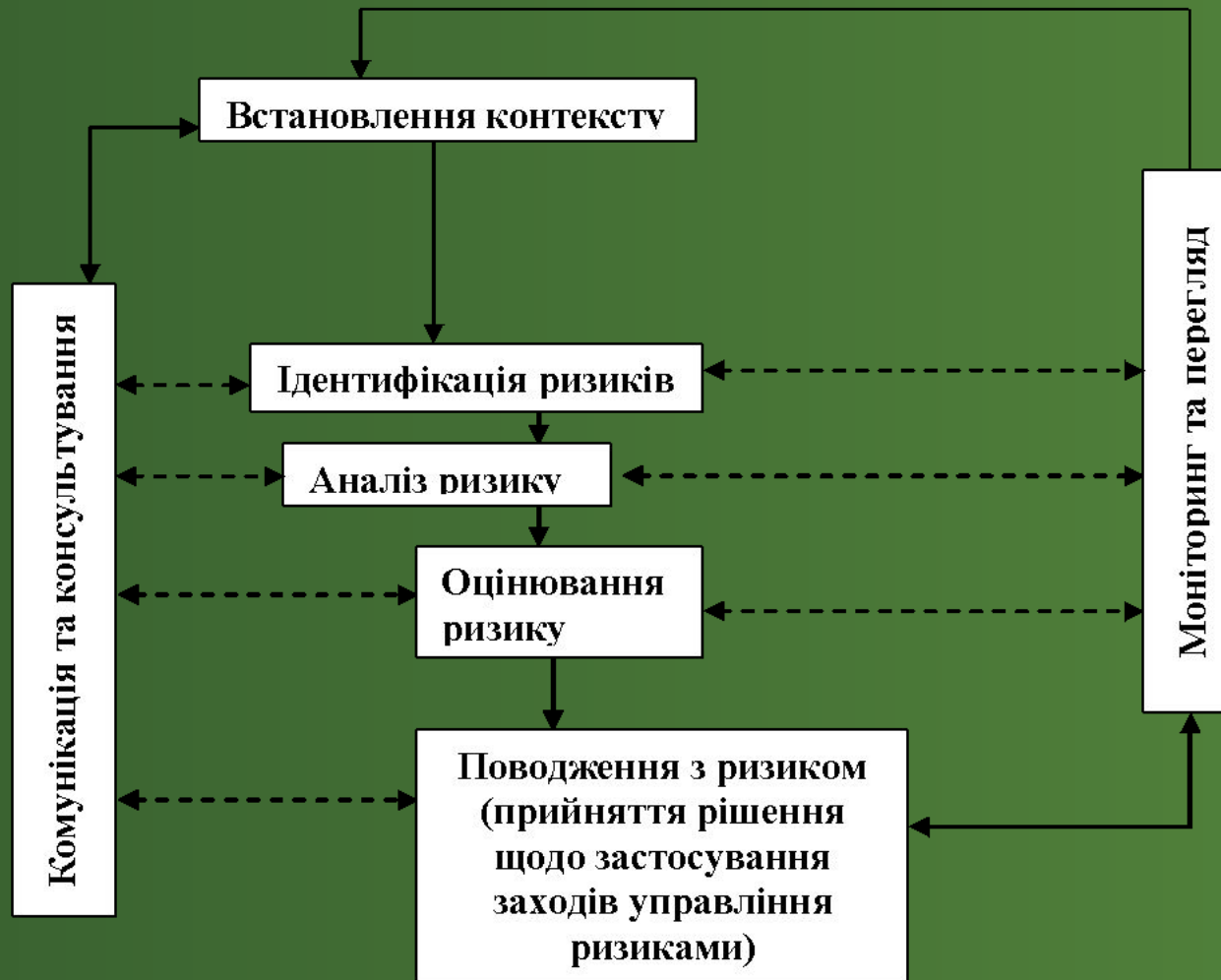

Міжнародна стандартизація ризик-менеджменту

ISO 73:2002 (ISO 73:2009)	Керівництво 73 «Ризик-менеджмент – Словник – Керівництво для використання у стандартах» <i>(Guide 73 «Risk Management – Vocabulary – Guidelines for use in standards»)</i>
ISO 31000:2009	«Ризик-менеджмент – Принципи та керівництво для впровадження» <i>(«Risk Management – Principles and guidelines on implementation»)</i>
ISO 31010	«Ризик-менеджмент – Методи оцінки ризику» <i>(«Risk Management – Risk assessment techniques»)</i>
ISO/AWI 31004	«Ризик-менеджмент – Керівництво для впровадження ISO 31000» <i>(«Risk management – Guidance for the implementation of ISO 31000»)</i>

ISO 31000:2009

Процес ризик-менеджменту

Ризик

ВПЛИВ
НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
НА ЦІЛЬ

Laodax

Ризик-менеджмент

скоординовані дії
по управлінню
організацією
з урахуванням
ризиків

ISO 31000:2009

«ризик-менеджмент» (risk management)
відноситься до архітектури (принципи, система та процес) для ефективного управління ризиками

«управління ризиком» (managing risk) –
до застосування цієї архітектури до окремих
ризиків.

Управління ризиком

можливість управлінської діяльності використовувати різноманітні підходи, процеси, заходи, які дозволяють певною мірою (наскільки це можливо) прогнозувати можливість настання ризикованих подій, ситуацій і за рахунок управлінської взаємодії домагатися зниження ступеня ризику до допустимих меж

управління організацією в цілому або окремими її підрозділами з урахуванням факторів ризику (тобто випадкових подій, що впливають на організацію) на основі особливої процедури їх виявлення й оцінки, а також вибору і використання методів нейтралізації наслідків цих подій, обміну інформацією про ризики і контролю результатів застосування цих методів

Управління ризиком

Рівні управління ризиками:

- державний;
- рівень організації/підприємства;
- індивідуальний

Зміна парадигм ризик-менеджменту

Основні принципи управління	Стара парадигма	Нова парадигма
Системність	<p><i>Фрагментований ризик-менеджмент</i></p> <p>Суб'єкт управління: окремі самостійні структурні підрозділи підприємств</p> <p>Об'єкт управління: окремі ризики відповідно до функціональних підрозділів</p>	<p><i>Інтегрований ризик-менеджмент, ризик-менеджмент організації</i></p> <p>Суб'єкт управління: керуюча підсистема. Управління ризиками повинне координуватися вищим керівництвом і здійснюватися фахівцями та менеджерами в рамках функціональних обов'язків</p> <p>Об'єкт керування: система окремих та інтегральних ризиків</p>
Безперервність	<p><i>Епізодичне управління</i></p> <p>Управління ризиками здійснюється в міру необхідності, коли менеджери вважають це необхідним</p>	<p><i>Безперервне управління</i></p> <p>Управління ризиками повинне бути безперервним і здійснюватися на всіх рівнях управління, повинен бути об'єктивним і не залежати від бажань менеджерів</p>
Комплексність	<p><i>Обмежений ризик-менеджмент</i></p> <p>Управління ризиками стосується окремих ризиків, насамперед страхових, інвестиційних та окремих фінансових ризиків</p>	<p><i>Розширений, комплексний ризик-менеджмент</i></p> <p>Оцінка та управління системою зовнішніх і внутрішніх ризиків з урахуванням виявлених взаємозв'язків, взаємозалежностей окремих (нейтивних) та інтегрованих ризиків, синергізму ризиків</p>
Цілеспрямованість	<p><i>Нецілеспрямоване (частково цілеспрямоване) управління</i></p> <p>Управління ризиками здійснюється без встановлення чітко поставлених цілей, стратегія ризику-менеджменту відсутня</p>	<p><i>Цілеспрямоване управління</i></p> <p>Чітке визначення цілей управління ризиками, взаємопов'язане з визначенням цілепокладання організації.</p> <p>Стратегія управління ризиками повинна стати складовою стратегії організації.</p>

Обов'язкові компоненти інтегрального підходу до управління ризиками

- теоретичні розробки;
- нормативно-правова база (закони, стандарти тощо);
- дії держави з впровадження та підтримання УР;
- інструментарій ризик-менеджменту;
- інфраструктура: фахівці та їх професійні об'єднання;
- культура управління ризиками.

Організаційні підходи до ризик-менеджменту

Централізований ризик-менеджмент

Загальнокорпоративні ризики

керівництво

Децентралізований ризик-менеджмент

Ризики підрозділу або на рівні окремих бізнес-процесів

працівники

Ставлення до ризику: позиція організації

Управління ризиком

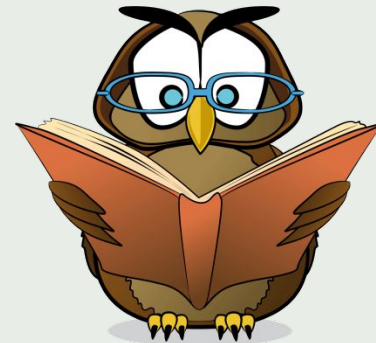
кваліфіковане

некваліфіковане

Організація-страус

Організація-сова

Організація-дронт

Організація-лемінг

уникнення
Ставлення до ризику

пошук

Ставлення до ризику

Методи управління ризиками

- ✓ уникнення;
- ✓ попередження (запобігання);
- ✓ прийняття (збереження чи навіть збільшення);
- ✓ зниження ступеня ризику (оптимізація).

A close-up photograph of a black fountain pen with gold accents, resting on a document. The document has some faint text, including "201225". The background is a soft, out-of-focus blue and white. In the top right corner, there are three overlapping blue arrow shapes pointing to the right.

Класифікація ризиків.

*Ризики у ЗЕД та
митний ризик*

Класифікація ризиків

Класифікаційна ознака	Вид ризику	Характеристика ризику
Природа виникнення	Суб'єктивний (пов'язаний із особистістю суб'єкта)	Нерозвинена схильність до ризику; недостатність досвіду, освіти, професіоналізму; необґрунтовані амбіції; порушення правил поведінки на ринку; недостатнє розуміння угоди тощо.
	Об'єктивний	Недостатність інформації; стихійні лиха; несподівана зміна кон'юнктури ринку, рівня інформації, законодавства, умов кредитування, оподаткування, інвестування тощо.
	Уявний	Неадекватне сприйняттям рівня загрози, а саме – її перебільшенням. Це означає, що реальної загрози немає, проте з тих або інших причин людина діє так, ніби загроза існує. Прикладом таких ризиків є досліджувані в межах психології фобії (страх замкнутого простору, темноти тощо).

Класифікація ризиків

Класифікаційна ознака	Вид ризику	Характеристика ризику
Залежно від етапу вирішення проблеми	на етапі прийняття рішення	Помилки в застосуванні методів визначення рівня ризику через недостатність інформації або її низьку якість, використання дезінформації; або, навпаки, відмінне володіння цими методами
	на етапі реалізації рішення	Помилки в реалізації правильного рішення, несподівані зміни суб'єктивних умов

Класифікація ризиків

Класифікаційна ознака	Вид ризику	Характеристика ризику
За масштабами	локальний, на рівні індивідуального виробництва	Ризик окремої організації, її структурних ланок
	галузевий	Ризик, пов'язаний зі специфікою галузі
	регіональний	Охоплює підприємство на рівні території області, економічних районів країни
	національний	Охоплює підприємство на рівні макроекономіки (через несподівані зміни в політиці, законодавстві, кредитуванні, оподаткуванні тощо)
	міжнародний	Пов'язаний зі змінами в кон'юктурі світового ринку, із взаєминами між країнами, масштабними лихами тощо

Класифікація ризиків

Класифікаційна ознака	Вид ризику	Характеристика ризику
За видами підприємницької діяльності	фінансовий	Ризики на фондовому ринку: ліквідності, інформаційний, валютний та ін.; банківські - кредитний, процентний, портфельний; падіння загальноринкових цін (інфляційний); лізинговий і факторинговий ризики, пов'язані зі специфікою клієнта банку
	юридичний	Пов'язаний з низькою якістю законодавчих актів і несподіваними змінами у законодавстві
	виробничий	Виникає у зв'язку із вимушеними перервами у виробництві, виходом з ладу виробничих фондів, втратою оборотних коштів, несвоєчасністю доставки обладнання, сировини тощо
	комерційний	Виникає внаслідок несподіваних змін у кон'юктурі ринку й інших умов комерційної діяльності
	інвестиційний	Обумовлений невизначеностями, непередбаченими обставинами в інвестиційній сфері, інноваційній діяльності
	страховий	Формування страхового фонду, управління ним, а також власним майном, коштами і персоналом
	інноваційний	Виникає з невизначеності в інноваційній сфері (починаючи від вироблення інноваційної ідеї, втілення її в продукті або технології та закінчуючи реалізацією відповідного продукту на ринку)

Ризик ЗЕД – можливість зниження розрахункової прибутковості від проведення зовнішньоторговельної операції, отримання нульового прибутку або у найгіршому варіанті – збитку.

Класифікація ризиків ЗЕД

Ризики країни

- **Політичні**

- Ризик націоналізації й експропріації
- Ризик трансферту
- Ризик розриву контракту через дії влади країни-партнера
- Ризик воєнних дій і цивільних заворушень
- Кримінальні ризики

- **Макроекономічні**

- Ризик обмежень на експорт-імпорт
- Ризик можливості переведення капіталу і прибутків
- Ризик можливості неотримання прибутку

Ризики вибору партнера та його надійності

- Ризик обману і неіснування фірми-партнера
- Ризик невиконання партнером умов контракту
- Ризик неплатоспроможності партнера
- Ризик розриву контракту партнером через особисті обставини
- Ризик погіршення фінансового стану партнера
- Ризик затримки постачання з вини партнера

Транспортні ризики

- Ризик неправильного визначення моменту передачі відповідальності за вантаж у процесі транспортування
- Ризик вибору транспортного засобу
- Ризик пошкодження вантажу в процесі транспортування

Класифікація ризиків ЗЕД

Контрактні ризики

- **Ризики визначення предмета контракту**
 - Ризик неправильного юридичного оформлення угоди
 - Ризик неправильної назви об'єкта контрактних відносин
 - Ризик невідповідності форми контракту визначеній законодавством
- **Ризики параметрів контракту**
 - Ризик неправильного вибору одиниці виміру
 - Ризик неправильного застосування коефіцієнтів перерахування одиниць виміру товару
 - Ризик нечіткого визначення кількості за кожним типом товару
 - Ризик зміни кількості товару залежно від виникнення умов його зберігання і транспортування
 - Ризик дефективності товару
 - Ризик нечіткого визначення якості товару в контракті
 - Ризик відхилення якості постачання продукції від зразка
 - Ризик застосування в товарі речовин, не відповідних екологічному і фізичному стандартам
 - Ризик зміни якості товару під час транспортування
 - Ризик закінчення терміну придатності товару чи гарантійного терміну
 - Ризик повернення товару у разі браку

Упаковка і маркування

- Ризик зменшення прибутку від поганого упакування
- Ризик недотримання норм і законів, що регламентують вимоги, порядок упакування і маркування
- Ризик зниження споживчої привабливості через упакування
- Ризик зниження конкурентоспроможності товару через неповне маркування
- Ризик невідповідності маркування вимогам замовника
- Ризик чутливості продукції залежно від упакування
- Ризики виникнення штрафних санкцій через невідповідність упакування і маркування

Ціна

- Ризик незнання цінової кон'юнктури ринку
- Ризик неправильного розрахунку експортної й імпортової ціни
- Ризик зміни ціни товару з моменту підписання договору до моменту відвантаження товару
- Ризик зниження знижки за торгіву партію
- Ризик антидемпінгових переслідувань

Класифікація ризиків ЗЕД

Валютно-фінансові

- Ризик вибору валюти платежу
- Ризик можливості виникнення втрат у зв'язку з коливанням курсу валют
- Ризик вибору умов платежу
- Ризик вибору форми розрахунків
- Ризик вибору засобів платежу
- Процентний ризик
- Ризик визначення повного переліку документів для проведення розрахунків
- Ризик виникнення додаткових утрат під час переведення грошей і вибору форми постачання
- Ризик виникнення збитків у разі прострочення платежів

Форс-мажорні обставини

- Ризик виникнення форс-мажорних обставин
- Ризик неможливості одержати документальне підтвердження про виникнення форс-мажорних обставин
- Ризик непередбачених форс-мажорних обставин

Ризики, пов'язані з процесом митного оформлення

- Ризик несвоєчасної сертифікації товару
- Ризик неправильного розрахунку мита
- Ризик недотримання вимог до заповнення документів про ЗЕО
- Ризик тимчасових затримок для фіто-, ветеринарного контролю
- Ризик неотримання потрібних документальних підтверджень на проведення зовнішньоекономічної операції

Митні ризики

митний ризик державного управління

- ймовірність настання небажаних подій, що виникають в процесі митного регулювання зовнішньої торгівлі і спричиняють втрати

митний ризик підприємницької діяльності

- ймовірність настання як сприятливих, так і небажаних подій, виникнення яких обумовлено законними та/або незаконними зовнішньоторговельними операціями, що призводять як до прибутку, так і до втрат

Митний ризик

1. *З позиції фінансових результатів* – економічна (фінансова) категорія.
 2. *З позиції можливих відхилень від запланованого розвитку подій* – категорія відхилення від цілі
 3. *З позиції можливості настання несприятливих подій* – імовірнісна категорія
-

Функції митного ризику

Аналітична

Захисна

Інноваційна

Індикаторна

Ризик у митній сфері

Фактори і джерела митного ризику

Основні фактори ризику	Джерела ризику
Зовнішні фактори	
Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності	повнота сплати митних платежів, достовірність даних при декларуванні, час існування на ринку, відповідність транспортних засобів перевізників існуючим вимогам, маршрут перевезення за транспортними документами
Товар (вантаж)	цінові показники товару, кількісно-вагові показники, класифікація товарів відповідно до УКТ ЗЕД, країна походження товарів, митний режим поміщення товарів, якість товарів, інтелектуальна власність, товари «групи ризику» і товари «групи прикриття», неритмічність товаропотоку
Митне законодавство	суперечливі положення окремих законодавчих актів, відсутність чіткої системи контролю/відповідальності за певні порушення законодавства, нестабільність митного законодавства, неузгодженість вітчизняного митного законодавства з митним законодавством інших країн та міжнародними конвенціями

Фактори і джерела митного ризику

Внутрішні фактори	
Працівники митниць	рівень кваліфікації, недобросовісність, професійні помилки, протиправні дії
Інформаційно-технічне забезпечення	рівень забезпечення митниць засобами діагностики, надійність функціонування технічної системи, помилки роботи програмного забезпечення
Технології митного контролю	порядок виконання митних формальностей, система управління ризиками, митний пост-аудит
Взаємодія органів митного контролю з правоохоронними і контролюючими органами	ввезення заборонених, неякісних та шкідливих товарів

Митні ризики

За суб'єктом

Ризики, пов'язані з діяльністю:

- суб'єктів ЗЕД
- митних брокерів
- митного перевізника
- власника митного складу (СТЗ)

Ризики, пов'язані з поведінкою громадян при перетині митного кордону

Ризики, пов'язані з діяльністю митних органів

За об'єктом

Ризики документаційних джерел

Ризики фізичних джерел

Ризики, пов'язані з документами:

- митною декларацією;
- транспортними та товаро супровідними документами;
- дозвільними документами;
- ЗЕ контрактом;
- платіжними документами.

Ризики, пов'язані з:

- товаром
- транспортним засобом

За особливостями переміщення певним видом транспорту:

- авіаційний ризик;
- морський ризик;
- сухопутний ризик.

За етапами митного контролю:

- ризики, виникнення яких можливе в пунктах пропуску через державний кордон;
- ризики, виникнення яких можливе при переміщенні товарів та транспортних засобів під митним контролем від митниці відправлення до митниці призначення;
- ризики, виникнення яких можливе при тимчасовому зберіганні товарів та транспортних засобів під митним контролем;
- ризики, виникнення яких можливе при митному оформленні;
- ризики, що виникають після митного контролю та митного оформлення.

Ризики, пов'язані з переміщенням специфічних предметів:

- об'єктів права інтелектуальної власності;
- зброї; - наркотиків; - лікарських засобів;
- культурних цінностей;
- товарів подвійного використання;
- заборонених для ввозу-вивозу товарів тощо.

За митним режимом:

- ризики, пов'язані з митними режимами, що передбачають перехід права власності на товар;
- ризики, пов'язані з митними режимами, що передбачають надання послуг відносно товарів;
- ризики, пов'язані зі спеціальними митними режимами;
- ризики, пов'язані з виключними (винятковими) митними режимами.

За державними функціями митних органів:

- ризик зниження якості послуг з митного оформлення;
- ризик зниження якості митного контролю.

За наслідками:

- ризики недоотримання митних платежів;
- ризики спотворення митної статистики;
- ризики контрабанди та порушення митних правил;
- ризики безпеки та захисту суспільства

Дякую за увагу!

